

Budgetframställan från patientnämnden för 2018

Patientnämnden i Jämtlands län bedriver en lagstadgad verksamhet utifrån lag om patientnämndsverksamhet och det reglemente som fastställts av regionfullmäktige. En av patientnämndens huvuduppgifter är att stödja och hjälpa enskilda patienter och närstående när det uppstått problem i vården. Patientnämnden ska tillvarata synpunkter från patienter och anhöriga och med dessa som grund bidra till en hög patientsäkerhet och kvalitetsutveckling i vården. Detta uppnås genom att arbeta rådgivande och med ett opartiskt förhållningssätt samt genom att informera om verksamheten till allmänheten, hälso- och sjukvårdspersonal och andra berörda, genom att återrapportera patientärenden till vården, samt genom formella och informella kontakter med vården. Nämnden har inga disciplinära befogenheter. Motsvarande gäller inom den kommunala hälso- och sjukvården i de fall avtal träffats om detta mellan regionen och kommunerna i Jämtlands län.

Patientnämndens andra huvuduppgift är att tillgodose tvångsvårdade patienters lagstadgade rätt att få en stödperson. Stödpersoner utses till patienter som tvångsvårdas inom psykiatri eller som isoleras enligt smittskyddslagen. Stödpersonersättningen är uppdelat i två delar; arvode och omkostnadsersättning. Fr.o.m. 2016 redovisas även arbetsgivaravgift för omkostnadsersättningen, vilket ej tidigare gjorts. Med anledning härav uppstår en kostnadsökning för 2018 med ca 65tkr årligen. En ytterligare osäkerhetsfaktor för nämnden är att nämndens kansli tvingas byta lokaler och detta kan då medföra högre hyreskostnader. Patientnämnden har därför behov av en utökning av budget för stödpersonsverksamheten med 65tkr.

Riksdagen har beslutat om en ny lag om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården. Lagen träder i kraft den 1 januari 2018. Den nya lagen innebär ett ökat uppdrag till patientnämnderna och att uppdraget till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) begränsas. Enligt den nya lagen ska klagomålshandlingen utgå från patienternas behov, bidra till ökad patientsäkerhet och vara resurseffektiv. I det nya klagomålssystemet ska patienten i första hand vända sig till vårdgivaren. Det är vårdgivaren som kan förklara vad som har hänt och som har möjlighet att vidta åtgärder som gör att patienterna får sina behov tillgodosedda, exempelvis genom uppföljande besök eller nya kontaktvägar. Vårdgivaren kan också bättre än någon annan beskriva vad som görs för att en negativ händelse inte ska inträffa igen samt vid behov ge patienten en ursäkt. Eftersom patienten är i beroendeställning gentemot vårdgivaren, måste ett fungerande klagomålssystem även innehålla en instans vars uppgift är att stödja patienten och verka för att vårdgivaren ger svar och förklaringar till det som inträffat. Lagen ger patientnämnden den funktionen. Patientnämnden utgör tillsammans med vårdgivaren första linjen i det nya systemet. Dessa aktörer kan i de flesta fall tillgodose patientens behov genom en snabb, personlig och informell hantering. Riskområden och hinder för en säker vård ska rapporteras till landsting/regioner och kommuner.

Vårdanalys har på regeringens uppdrag gjort en uppföljning av patientlagen, som trädde i kraft 1 januari 2015. Patientlagens övergripande syfte är att stärka och tydliggöra patientens

ställning. Den genomförda uppföljningen visar att syftet inte uppnåtts. Vårdanalys rekommenderar en samlad strategi för att stärka patientens ställning. Man efterlyser nya strategier och arbetssätt för att arbeta mot en mer personcentrerad vård. På alla nivåer bör en stärkt ställning för patienten prioriteras i styrning och ledning av hälso- och sjukvården. Vårdanalys bedömer att patientens ställning behöver lyftas upp på ledningsnivå som en integrerad del i patientsäkerhetsarbete, kvalitetsutveckling och ökad effektivitet i vården. Sammantaget visar rapporten att patientens ställning inte har stärkts sedan patientlagens införande. Det har identifierats flera förklaringar till resultaten. Bland annat konstateras att vården inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att patientlagen ska få genomslag. Även insatserna från nationell nivå har varit otillräckliga. De flesta av bestämmelserna har gällt sedan länge enligt andra lagar och patientlagen i sig är inte tillräckligt tydlig och kraftfull. Patientens rättsliga ställning är därför fortfarande svag. Det krävs ytterligare åtgärder av både regering och huvudmän för att möta intentionerna med lagstiftningen (*Vårdanalys: Lag utan genomslag, Rapport 2017:2*).

Att stärka patientens ställning och möjligheterna till delaktighet är ett viktigt mål i sig. Men det är också en strategi för att möta utvecklingen med en ökad förekomst av kroniska sjukdomar och ökad ojämlikhet i hälsa. En starkare ställning för patienten är inte en ”kostnad” utan en del av lösningen på vårdens utmaningar.

Patientnämnden vill ytterligare stärka och tydliggöra patientens ställning genom att använda patienternas berättelser och tillsammans med andra iakttagelser se samband, identifiera risker, se förbättringsbehov och föreslå åtgärder. Målet är säker vård, färre vårdskador och nöjda patienter.

Den nya lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården kommer att medföra nya och mer omfattande uppdrag för patientnämnden. Förslaget innebär följande för nämnden:

- Ett utökat och utvecklat analysarbete med återkommande analyser av inkomna klagomål.
- Fler och mer komplexa ärenden.
- Ett tydliggjort och förstärkt uppdrag gällande barn.
- Ett ökat stöd till patienten att formulera frågor, föra fram klagomål och få ett svar som de förstår.
- Utarbeta nya arbetsformer för de nya uppdragen.
- Utveckla samarbetsformer och ge underlag inför tillsyn till IVO.
- Samverka med patientföreningar och organisationer. Ge patientperspektivet bredd och djup.
- Synliggöra patientberättelsen och dess potential för utveckling och patientsäkerhet.

Detta medför behov av att utöka patientnämndens verksamhet. Ytterligare handläggare kommer behöva rekryteras. Av propositionen framgår att statliga medel kommer att tillföras patientnämnderna. Så länge inget annat sägs förutsätts att statliga medel kommer att utgå för detta och att dessa tillfaller patientnämnden. Patientnämnden kommer därför ge förslag om utökad budgetram inför 2018.

Förslag till beslut

Patientnämnden begär för år 2018 ett budgetanslag som motsvarar 2017 års anslag med en uppräknig enligt landstingsprisindex och för lönerörelsen, samt en utökning av budget för stödpersonsverksamheten med 65tkr. Utöver detta begärs en utökning av anslaget med det belopp som motsvarar den statliga kompensationen för de nya lagkraven som belöper på Region Jämtland Härjedalen.

2017-05-18